

BŪSIMŲ MUZIKOS MOKYTOJŲ BENDRŲJŲ KOMPETENCIJŲ PLĖTOJIMO STRATEGIJOS

Anotacija. Pastaraisiais metais Lietuvoje įgyvendinami įvairūs ugdymo projektai. Šiuo straipsniu siekiama atskleisti individualių muzikinių projektų edukacinę svarbą ir taikymo galimybes plėtojant būsimų muzikos mokytojų bendrąsias kompetencijas universitete. Išryškintos ir ugdymo projekto metu patikrintos svarbiausios būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtojimo muzikine veikla strategijos. Aptariami atlikto ugdymo projekto rezultatai, analizuojamos studentų refleksavimo ir mokymosi mokyti bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų plėtotės perspektyvos. Jų tobulinimo galimybės aptariamos Meilės Lukšienės pedagoginio palikimo įžvalgų kontekste.

Esminiai žodžiai: būsimas muzikos mokytojas, mokytojo bendrosios kompetencijos, ugdymo projektas, individualus muzikinis projektas.

Įvadas

Šiuolaikinės visuomenės ateitis siejama su švietimo sistemos, kurioje svarbią vietą užima pedagogų rengimas, tobulinimu [26]. Šiame kontekste viena pagrindinių iniciatyvų įvardijama šiuolaikinių ugdymo tikslų, kuriais pabrėžiamas bendrųjų žmogaus gebėjimų, siekių sėkmingai gyventi bendruomenėje, plėtra ir įtvirtinimas [14]. Mokytojų vaidmuo šiame procese ypač reikšmingas. Mokytojai skatinami ugdymo procese taikyti aktyvaus mokymosi, mokymosi bendradarbiaujant ir kitus šiuolaikinius metodus, padedančius besimokantiems įgyti ne tik dalyko žinių ir gebėjimų, bet ir išsiugdyti socialinius gebėjimus – bendrauti, dirbti komandinį darbą, prisiimti lyderio vaidmenį.

Kompetentingo žmogaus ugdymą M. Lukšienė (2000) laikė vienu pagrindinių švietimo uždavinių [20]. Kompetencija šiuo atveju suprantama kaip žmogaus pasirengimas aktyviai veikti visuomenėje, kurti jos kultūrą, nuolatos reaguoti į pasaulio raidos iššūkius ir pokyčius, mokyti visą gyvenimą. Toks mokslininkės požiūris itin susisieja su šiuolaikinėje ugdymo teorijoje ir praktikoje įsitvirtinusių kompetencijos, kaip esminio ugdymo tikslo, principu [14]. Kalbėdama apie ateities mokyklą, kuri turi padėti mokiniams įgyti bendrųjų gebėjimų, M. Lukšienė (2000) pastebi, kad šiems gebėjimams ugdyti mokytojai turėtų

perprasti ir gebėti kūrybingai naudoti bendruosius asmens ugdymo, įvairių jo galių bei kompetencijų plėtotės būdus, „nuosekliai pasitelkti asmens intelekto, valios ir jausmų brandą bei bendrą sociokultūrinę kompetenciją plėtojančius metodus“ [20, p. 85].

Vienas metodų, nukreipiančių pedagogines technologijas interaktyvaus mokymosi keliu, – projektų rengimas ir pristatymas [2; 7; 10].

D. Šiaulytienės (2001) manymu, meninio ugdymo pedagogo edukacinė veikla dirbant projektų metodu įgauna naujų bruožų, kuriuos lemia ne tik profesinis pasirengimas, bet ir asmeniniai bei socialiniai gebėjimai, visuomeninio-kultūrinio gyvenimo nuostatos [23, p. 26]. Vadinasi, rengiant muzikos mokytojus būtina plėtoti jų bendrąsias kompetencijas, kurios sudaro prielaidas subręsti pedagogui kaip asmenybei. Muzikos mokytojo kompetencijos įgyja specifinių bruožų tiek dėl muzikinės veiklos ypatumų, tiek dėl jų sąsajų su edukacine veikla [24].

Mokytojo bendrosios kompetencijos pritaikomos mokytojo įvairioje veikloje, todėl galima teigti, kad jų plėtojimas yra viena esminių sąlygų, lemiančių pedagogo gebėjimą prisitaikyti prie kintančio pasaulio ir užtikrinančių sėkmingą ugdymo tikslų įgyvendinimą bei edukacinės veiklos vyksmą. Europos Komisijos dokumente *Bendrieji europiniai principai mokytojų kompetencijoms ir kvalifikacijoms* (2005) išskiriamos asmeninės ir etinės mokytojo kompetencijos [8]. Lietuvoje patvirtintame *Mokytojo profesijos kompetencijos apraše* (2007) bendrosios kompetencijos skirstomos pagal turinį į komunikacinę ir informacijos valdymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, tiriamosios veiklos, refleksavimo ir mokymosi mokyti, organizacijos tobulinimo ir pokyčių valdymo kompetencijas [21]. Tad muzikos mokytojo bendrąsias kompetencijas galima apibrėžti kaip gebėjimą atlikti ugdymui aktualios muzikinės informacijos paiešką, meniniu bei etiniu požiūriu kritiškai ją vertinti, skatinti aktyvų kolegų bendravimą ir bendradarbiavimą muzikinėje veikloje, gebėjimą reflektuoti, tirti, vertinti ir koreguoti profesinę veiklą, siekiant ją tobulinti.

Šiame straipsnyje analizuojamos galimybės tobulinti studentų, būsimų muzikos mokytojų, *refleksavimo ir mokymosi mokyti* bei *bendravimo ir bendradarbiavimo* kompetencijos [21]. Refleksavimo ir mokymosi mokyti kompetencija siejama su mokymosi visą gyvenimą

vertės supratimu [26]. Ugdydamiesi šią kompetenciją studentai mokosi atpažinti savo mokymosi stilių ir tobulinti kompetencijas, siekiant jų atitikties profesinės veiklos reikalavimams, planuoti karjerą, numatyti saviugdos kryptis. Bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija remiasi palankios bendravimo aplinkos kūrimu, formų plėtojimu muzikinėje veikloje, gebėjimu palaikyti profesinius ryšius su kolegomis, bendruomene, siekiu keistis idėjomis, dalytis patirtimi.

Tačiau būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų ugdymo(si) ypatumai iš esmės mažai nagrinėti Lietuvos ir užsienio mokslininkų darbuose [12; 15; 24]. Vis dar stinga tyrimų, kuriuose atskirai ar taikant kitus šiuolaikinius ugdymo metodus bei technologijas būtų atskleidžiamos studijuojančiųjų bendrųjų kompetencijų plėtojimo galimybės, taikant projektų metodą [2; 10]. Muzikinės veiklos įtaka būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtotei taip pat nėra pakankamai empiriškai tyrinėta.

Muzikos mokytojo bendrųjų kompetencijų edukacinėje praktikoje svarba ir palyginti mažas jų ištirtumas lėmė šio **tyrimo problematiką**: kaip ir kokią įtaką būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtotei gali daryti individualių muzikinių projektų rengimas ir pristatymas? kokios svarbiausios muzikos pedagogikos studentų bendrųjų kompetencijų plėtojimo muzikine veikla strategijos?

Tyrimo **objektas** – būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtojimas muzikine veikla.

Tyrimo **tikslas** – išryškinti ir ugdymo projektu patikrinti svarbiausias būsimų muzikos mokytojų reflektavimo ir mokymosi mokytis bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų plėtojimo strategijas.

Uždaviniai:

1. Atskleisti būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtotės prielaidas universitete.

2. Išryškinti studentų reflektavimo ir mokymosi mokytis bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų plėtotės tendencijas.

Tyrimo **metodai**: mokslinės literatūros, dokumentų analizė, ugdymo projektas, studentų refleksijos raštu, kokybinė turinio analizė [4].

Ugdymo projekto organizavimas

Anot B. Bitino (2006), ugdymo projektas – tai nauja (ar bent santykinai nauja, tačiau aktualia) pedagogine idėja pagrįstas ugdymo procesas, kuriamas tyrėjo iniciatyva, bendromis jo ir šio proceso dalyvių pastangomis [3, p. 172]. Būtent ugdymo projektas, būdamas vienu svarbiausių mokslinio pažinimo ir ugdymo metodų, suteikia sąlygas praktiškai patikrinti, įvertinti ir pagrįsti naujas pedagogines idėjas.

Rengiant būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtojimo muzikine veikla projektą, remtasi duomenimis apie studentų bendrųjų kompetencijų raiškos lygį [15; 24]. Atskleista, kad muzikos pedagogikos studentai supranta bendrųjų kompetencijų ugdymo(si) svarbą, tačiau skirtingų šios srities kompetencijų pasiekimo lygis nėra vienodas. Sunkiausiai studentams sekasi reflektuoti ir įsivertinti savo veiklą, numatyti saviugdos kryptis. Paaiškėjo, kad būsimiems muzikos mokytojams ne visada sekasi bendrauti ir bendradarbiauti su kolegomis ir dėstytojais profesinėje veikloje, keistis idėjomis, dalytis patirtimi.

Muzikos pedagogikos studijas pasirinkę studentai dažnai dalyvauja bendroje muzikinėje veikloje, siekia muzikos atlikimo meistriškumo, vertina savo ir kitų muzikavimą. Todėl tikėtina, kad dalyvavimas muzikiniuose projektuose, socialiai prasmingoje koncertinėje veikloje ir savarankiškas įsitraukimas į muzikinę projektinę veiklą (pateikiant studentams įvairias patrauklias veiklos pasirinkimo alternatyvas) gali turėti reikšmingos įtakos būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtotei [11; 24]. Muzikinio ugdymo procese labai svarbus pedagogo ir ugdytinio bendravimas, grindžiamas muzikos meno vertybių bei sociokultūrinių prasmų suvokimu. Tai esminė pedagoginės sąveikos dalis. Todėl tikslinga stiprinti dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą, partneriškai, kolegistiškai organizuoti muzikinę veiklą projekte, plėtoti dalyvavimą bendroje koncertinėje veikloje (pristatant projektą) [5; 9; 25]. Neabejotina ir savo veiklos reflektavimo ir įsivertinimo svarba bendrųjų mokytojo kompetencijų plėtotei [6; 22]. Tai reiškia, kad rengiant individualius muzikinius projektus aktualu sudaryti palankesnes sąlygas, skatinančias būsimus muzikos mokytojus reflektuoti savo patirtį, giliau suvokti savo mokymąsi ir būsimą profesinę veiklą.

Atsižvelgus į anksčiau išdėstytus argumentus, buvo pasirinktos šios būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtojimo muzikine veikla **strategijos**: 1) studentų savarankiško įsitraukimo į muzikinę projektinę veiklą skatinimas (stiprinant socialiai prasmingos koncertinės veiklos panaudojimą); 2) dėstytojų ir studentų bendradarbiavimo stiprinimas (plėtojant partnerišką dalyvavimą bendroje koncertinėje veikloje); 3) besimokančiųjų skatinimas reflektuoti ir įsivertinti savo veiklą (derinant individualias ir grupines refleksijas).

Ugdymo projekto tikslas – tiksliau apibrėžti ir praktiškai patikrinti kai kurias būsimų muzikos mokytojų reflektavimo ir mokymosi mokytis bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų plėtojimo muzikine veikla strategijas. Individualiam studentų darbui buvo suformuluota užduotis – savarankiškai

pasirinkti, parengti ir viešai pristatyti bendrą projekto temą („Amerikiečių kompozitorių muzika“) atitinkantį muzikos kūrinių. Studentai galėjo pasirinkti kompozicijas pagal savo muzikinį skonį, polinkius ir interesus bei saviraiškos poreikius. Jie siūlė kūrinių interpretavimo idėjas, patys ieškojo būdų jas įgyvendinti [24]. Studentai taip pat savarankiškai rinkosi atsakomybės sritis ir vaidmenis projekte (solisto, ansamblio nario, akompanatoriaus), projektinės grupės narius [11]. Su studentais taip pat buvo aptariama projekto užduočių rengimo ir atsiskaitymo forma, projekto pristatymo programa, scenarijus, renginio stilius ir kt. Pažymėtina, kad nors kai kurie projekto įgyvendinimo etapai buvo atliekami grupėmis (individualaus darbo pristatymas, aptarimas, baigiamojo koncerto organizavimas), tačiau pagrindinė studentų muzikinė projektinė veikla vyko individualiai.

Studentų dalyvavimas universiteto renginyje sustiprino pasirinktos veiklos socialinio prasmingumo supratimą (suteikti kitiems estetinį pasitenkinimą, pasidalyti savo patirtimi, išgyventi sėkmę), tai taip pat padidino šios veiklos patrauklumą, motyvaciją joje dalyvauti [11]. Veiklos patrauklumą siekta sukurti ir kviečiant projekte dalyvauti žymius muzikos pedagogus, meno kolektyvus, muzikus profesionalus. Dėstytojas, atsižvelgdamas į studentų turimas žinias, muzikinės, projektinės ir savarankiškos veiklos patirtį, per individualius pokalbius ir konsultacijas stengėsi patarti, padėti apsispręsti. Bendradarbiauti padėjo abipusis požiūris į nagrinėjamą problemą išsakymas, vienas kito nuomonės išklausymas, pastangos priimti bendrą sprendimą [9]. Dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą sustiprino partneriškas dalyvavimas baigiamajame koncerte, pristatant projekto užduotis. Studentai pasijuto lygiaverčiais partneriais dalyvaudami meninėje veikloje kartu su dėstytojais [17]. Tai sustiprino pasirinktos veiklos asmeninį bei socialinį prasmingumą, skatino studentus siekti profesionalumo ir saviraiškos.

Laikytasi nuomonės, kad studentai turi patys atrasti ir suprasti bendrųjų kompetencijų plėtojimo prasmę, vertę, nes tik patirties refleksija ir analizė leidžia suvokti ugdymo tikslus kaip svarbius, aktualius [6; 22]. Vykdamas projektą studentai buvo skatinami vertinti savo bei kolegų veiklą, išreikšti nuomonę, teikti interpretacinius siūlymus. Šis procesas susijęs su refleksavimu atliekant projekto užduotį. Pasibaigus projektui, studentai rašė individualias savirefleksijas raštu [13] pagal pateiktus atvirusius klausimus: *Ką patyriau, įgyvendindamas šio projekto tikslus? Ką man asmeniškai reiškia atliktas projektas? Kokias bendrąsias kompetencijas įgijau, plėtoju, tobulinau?* (Prašoma aprašyti situacijas kuo daugiau, paaiškinti, pateikti pavyzdžių). Atsižvelgiant į šio ugdymo pro-

jekto tyrimų sritis, studentų svarstymuose buvo siekiama atpažinti refleksavimo ir mokymosi mokytis bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų plėtotės tendencijas. Refleksijų tekstams analizuoti taikyta kokybinė turinio analizė [4].

Ugdymo projektas „Bendrųjų kompetencijų plėtojimas muzikine veikla“ vykdytas Lietuvos edukologijos universitete straipsnio autorės iniciatyva. Projekte iš viso dalyvavo 65 muzikos pedagogikos bakalauro studijų programos studentai. Tyrimo imtį sudarė 30 fortepijono dalyką studijuojančių I–III kurso būsimų muzikos mokytojų. Projektas vykdytas 2012 m. rugsėjo–gruodžio mėnesiais. Projektą vykdė tyrimo autorė (kaip dalyvavusių tyrime studentų dėstytoja ir projekto koordinatore), dainavimo ir choro studijų dėstytojai, Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos konservatorijos mokytojas, muzikos pedagogė iš Kanzaso universiteto (JAV).

Tyrimo rezultatai

Studentų refleksavimo ir mokymosi mokytis kompetencijos plėtotė. Atlikus studentų refleksijų analizę, išryškėjo keturios kokybinės kategorijos, atspindinčios projektinės grupės studentų refleksavimo ir mokymosi mokytis kompetencijos plėtotės aspektus (1 lentelė).

Paaiškėjo, kad studentams rengiant individualius muzikinius projektus ir atliekant refleksijos užduotis, jie geriau atpažįsta savo muzikinės veiklos galimybes, apmąsto atliktą projektinę veiklą, t. y. jie plėtoja savo veiklos bei elgesio refleksavimo gebėjimus. Studentų mokymosi įsivertinimo gebėjimų plėtotė sietina su mokymusi save analizuoti, vertinti savo muzikinę veiklą, patenkinti saviraiškos poreikius, tobulinti kompetencijas. Tai patvirtina studentų išdėstyti argumentai: *„Projekto rengimas leido pasirinkti, kaip pristatyti savo veiklą, kiek ir kaip atsisiekti muzikinėje veikloje <...> prasmingai išreikšti save muzikuojant, įgyvendinti savo sumanymus.“* Paaiškėjo, kad labiausiai muzikos pedagogikos studijas pasirinkę studentai projekte siekė aukštesnio muzikos interpretavimo meistriškumo: *„<...>reikėjo nuolat tobulinti savo žinias ir muzikos atlikimo įgūdžius.“*

Įgyvendindami projekto užduotis studentai savarankiškai išitraukė į muzikinę projektinę veiklą, mokėsi planuoti tikslingą veiklą, turėjo priimti įvairius veiklos pasirinkimo bei dalyvavimo joje sprendimus, suvokė mokymosi prasmingumą: *„<...>kas buvo išmokta, galėjau pritaikyti, o ko trūko, teko papildyti.“* Muzikinis projektas sudarė galimybę studentams savarankiškai rinktis muzikos kūrinius, veiklos metodus ir užduočių atsiskaitymo formas: *„Buvo įdomu ieškoti ir pasiūlyti naujų kūrinių projekto koncertui*

Studentų reflektavimo ir mokymosi mokyti kompetencijos plėtotė projekte

Refleksijos ištrauka	Subkategorija	Kategorija
<i>Dalyvavimas projekte iš pradžių kėlė išskirtinumo jausmą ir polinkį perversinti save. Tai išnyko susidūrus su realiomis problemomis <...></i>	Studentų patirties reflektavimas	Savo veiklos reflektavimo gebėjimų plėtotė
<i><...> projekte pasitikrinau savo muzikinės veiklos galimybes, pranašumus ir trūkumus</i>	Savo veiklos vertinimas	
<i>Projekto rengimas leido pasirinkti, kaip pristatyti savo veiklą, kiek ir kaip atskleisti muzikinėje veikloje <...> prasmingai išreikšti save muzikuojant, įgyvendinti savo sumanymus</i>		
<i>Projekto kūrimas leido savarankiškai pasirinkti įvairius sprendimus <...> renkantis kūrinius, numatant interpretacinius muzikos atlikimo sprendimus, pristatant projektą</i>	Savarankiškas įsitraukimas į muzikinę veiklą	Savarankiško įsitraukimo į muzikinę veiklą skatinimas
<i>Buvo įdomu ieškoti ir pasiūlyti naujų kūrinių projekto koncertui <...> savarankiškai sudaryti ir planuoti projekto programą, organizuoti pristatymą</i>	Mokymasis planuoti tikslingą veiklą	Mokymosi planavimo gebėjimų plėtotė
<i><...> reikėjo nuolat tobulinti savo žinias ir muzikos atlikimo įgūdžius: kas buvo išmokta, galėjau pritaikyti, o ko trūko, teko papildyti</i>	Studentų įsitraukimas į motyvuotas studijas	Mokymosi prasmingumo suvokimas

<...> savarankiškai sudaryti ir planuoti projekto programą, organizuoti pristatymą.“ Vadinas, projekto dalyviai jautė paskatą įgyti vis naujų žinių, prisiimti atsakomybę už siekiamą projekto rezultatą. Veiklos patrauklumas didintas siūlant studentams į projekto programą įtraukti ne tik emociškai turtingus, bet ir patrauklius pramoginio pobūdžio kūrinius [11].

Galima teigti, kad studentų rengiamų individualių muzikinių projektų sėkmei įtaką daro dėstytojo didaktinė kompetencija – prasmingų ir įdomių užduočių parengimas, kryptingai parinkta studentams patraukli projekto tema [6]. Paaiškėjo, kad kai studentai motyvuotai įsitraukia į projekto užduotį, jie įgyja daugiau atsakomybės ir siekia geriausio mokymo(si) rezultato. Atsižvelgimas į studentams reikšmingus ir patrauklius projektinės veiklos tikslus (savarankiškai įsitraukti į muzikinę kūrybinę veiklą, patenkinti saviraiškos poreikius, pasirinkti patrauklų projekto repertuarą, bendradarbiauti su profesionaliais menininkais) sudaro galimybes plėtoti reflektavimo ir mokymosi mokyti kompetenciją.

Paaiškėjo, kad kai kurie studentai nėra linkę studijuoti savarankiškai ir kūrybiškai, todėl kaip didžiausius projektinės veiklos sunkumus įvardijo „veiklos pristatymo baimė“, „papildomų išipareigojimų gausą“.

Keli studentai savo projektinę veiklą apibūdino paviršutiniškai: „nežinau, ar man patiko, daug papildomos veiklos“. Tokie atvejai rodo, kad šie studentai arba nesusidomėjo siūloma projektine veikla, arba jiems nepavyko įgyvendinti siūlomų pedagoginių naujovių. Galima manyti, kad studentų vengimas prasmingai studijuoti ir tobulinti savo kompetencijas yra jų reflektavimo ir mokymosi mokyti kompetencijos stokos atspindys.

Studentų bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijos plėtotė. Paaiškėjo, kad individualaus muzikinio projekto rengimas sudaro galimybes bendradarbiauti studentams ir dėstytojams, plėtoti studentų mokymosi grupėje gebėjimus (2 lentelė).

Nustatyta, kad kolegiškas bendravimas su visais projekto dalyviais padėjo atskleisti studentų sutelktumui: „Teko daug bendrauti ir bendradarbiauti su visais projekto grupės dalyviais sprendžiant projektinės veiklos uždavinius, iškilusias problemas, pristatant veiklą ir jos rezultatus.“ Rengdami projekto užduotis studentai mokėsi perimti vyresnių kolegų studentų patirtį: „Aukštesnių kursų studentai labai padėjo pasirinkti, apsispręsti.“ Pristatydami projektą studentai jautė pareigą įgyvendinti savo sumanymus, visomis išgalėmis siekė geriausio rezultato: „Jaučiau pareigą atsakingai dalyvauti bendroje projekto veikloje <...> siekti rezultato.“

Studentų bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijos plėtotė projekte

Refleksijos ištrauka	Subkategorija	Kategorija
<i>Teko daug bendrauti ir bendradarbiauti su visais projekto grupės dalyviais sprendžiant projektinės veiklos uždavinius, iškilusias problemas, pristatant veiklą ir jos rezultatus</i>	Studentų bendradarbiavimo skatinimas dirbant grupėmis	Studentų mokymosi grupėmis gebėjimų plėtotė
<i>Aukštesnių kursų studentai labai padėjo pasirinkti, apsispręsti <...></i>	Studentų sutelktumas dirbant grupėmis	
<i><...> pristatyti kolegoms parengtą kūrinių <...></i>	Viešas muzikinės veiklos pristatymas grupei	
<i><...> jaučiau pareigą atsakingai dalyvauti bendroje projekto veikloje <...> siekti rezultato</i>	Studentų atsakomybės prisiėmimas už projekto rezultatą	Studentų atsakingumo skatinimas
<i>Dėstytoja individualių pokalbių ir konsultacijų metu stengėsi patarti, padėjo apsispręsti, nukreipti kūrybiškai veiklai</i>	Dėstytojo konsultanto vaidmens įgyvendinimas	Dėstytojų ir studentų bendradarbiavimo stiprinimas
<i><...> puiku, kad patys dėstytojai, kaip lygiaverčiai partneriai, dalyvavo projekto pristatymo koncerte</i>	Dėstytojo partnerio vaidmens įgyvendinimas	
<i><...> patyriau asmeninio santykio, tarpusavio supratimo su dėstytoja svarbą. Jaučiu, kaip keitėsi požiūris į dalyką ir siekiamą rezultatą</i>	Studento profesinis tobulėjimas, bendradarbiaujant su dėstytoju	

Paaikškėjo, kad dalyvaudami muzikinėje projektinėje veikloje studentai jautėsi laisviau nei muzikos dalykų pratybose, partneriškas (pagrįstas dialogu, atvirumu, bendradarbiavimu) bendravimas su dėstytojais padėjo atsiskleisti studentų iniciatyvai ir asmeninei saviraiškai: „Dėstytojas individualių pokalbių ir konsultacijų metu stengėsi patarti, padėjo apsispręsti, nukreipti kūrybiškai veiklai.“ Atkreiptinas dėmesys į dėstytojo ir studentų sąveikos pobūdį, nuo kurio ypač priklauso projektinės veiklos rezultatai: „<...> patyriau asmeninio santykio, tarpusavio supratimo su dėstytoju svarbą. Jaučiu, kaip keitėsi požiūris į dalyką ir siekiamą rezultatą.“ Tad studentų rengiamų individualių muzikinių projektų sėkmei įtaką daro ne tik dėstytojo didaktinė kompetencija, bet ir dalykinis bendradarbiavimas: „<...> puiku, kad patys dėstytojai, kaip lygiaverčiai partneriai, dalyvavo projekto pristatymo koncerte.“ Bendradarbiaudami projekte dėstytojai ir studentai dalijosi sampratomis, žiniomis ir įgūdžiais, o tai skatino studentus turėti aukštesnes aspiracijas dėl savo profesinių pasiekimų ir rezultatų [5; 6; 25].

Paaikškėjo, kad kai kurie studentai įgyvendindami projektą linkę perkelti atsakomybę už veiklos rezultatus kitiems projekto dalyviams, vengia bendradarbiauti su kolegomis, prisiimti lyderio atsakomybę: „Grupėmis dirbti sunku, nes ne visi nori prisiimti atsakomybę. Arba vadovauja visi.“ Tai rodo studentų ben-

dravimo ir bendradarbiavimo kompetencijos stoką. Kita vertus, ne visiems studentams projektinė veikla yra vertingiausia, nes jos rezultatus dažnai lemia studijuojančiųjų asmenybės savybės, polinkiai ir interesai, veiklos pasirinkimo motyvai, profesiniai tikslai, vertybinės nuostatos [1; 9; 10; 17]. Todėl plėtojant būsimų muzikos mokytojų bendrąsias kompetencijas individualių muzikinių projektų metodas turėtų būti taikomas lanksčiai, derinant su kitais studijų metodais.

Apibendrinant galima teigti, kad reflektavimo ir mokymosi mokyti bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijos plėtojamos tada, kai rengiant muzikinius projektus, kartu yra skatinamas studentų savarankiškas įsitraukimas į muzikinę veiklą, stiprinamas dėstytojų ir studentų bendradarbiavimas ir akcentuojamas refleksijos, savo veiklos įsivertinimo reikšmingumas. Ugdymo projekto rezultatai leidžia teigti, kad muzikos pedagogikos studijas pasirinkę studentai supranta bendrųjų kompetencijų plėtojimo svarbą, todėl tikslinga praturtinti dėstomų dalykų turinį šioms kompetencijoms tobulinti skirtomis priemonėmis. Tam tikslui ir šiandien galima pasitelkti M. Lukšienės (2000) atvirojo mokymosi išvalgas, sudarančias itin vertingą jos teorinio palikimo dalį [18]. M. Lukšienė (2000) nuolat akcentavo dvasinės veiklos – refleksijos, kritiško, laisvo, konstruktyvaus

mąstymo bei gebėjimo savarankiškai apsispręsti – reikšmę žmogaus brandai [20, p. 88]. Todėl tobulinant muzikos pedagogų rengimo programas, svarbu sutelkti dėmesį į tokį studijų procesą, kurio metu vykėtų nuoseklus perėjimas nuo tradicinio mokymo prie atvirojo mokymosi, derinant kognityvines ir metakognityvines patirtis.

Išvados

1. Svarbiausios būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtojimo strategijos sietinos su: 1) studentų savarankiško įsitraukimo į muzikinę projektinę veiklą skatinimu; 2) dėstytojų ir studentų bendradarbiavimo stiprinimu; 3) besimokančiųjų skatinimu reflektuoti ir įsivertinti savo veiklą.

2. Būsimų muzikos mokytojų bendrųjų kompetencijų plėtojimo tendencijų analizė leidžia teigti, kad:

- Skatinant studentų savarankišką įsitraukimą į muzikinę projektinę veiklą tikslinga suaktyvinti socialiai reikšmingą koncertinę veiklą, pateikti studentams įvairių patrauklių veiklos pasirinkimo alternatyvų;
- Stiprinant dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą reikėtų naudoti partneriškos pedagogikos principus, pagrįstus dialogu, atvirumu ir bendradarbiavimu, daryti veiksmingesnį partnerišką dėstytojų ir studentų dalyvavimą bendroje koncertinėje veikloje;
- Skatinant studentus reflektuoti ir įsivertinti savo veiklą tikslinga supažindinti studentus su individualios ir grupinės refleksijos (diskusijos, disputo) taikymo galimybėmis. Sudarytinos palankesnės sąlygos studijų metu taikyti individualias savirefleksijas raštu, orientuotas į studento, kaip asmenybės, savęs pažinimą ir savo kompetencijų tobulinimą.

3. Ugdomo projekto metu, pritaikius minėtas strategijas, išryškėjo šios būsimų muzikos mokytojų refleksavimo ir mokymosi mokytis bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų plėtotės perspektyvos: muzikinės projektinės veiklos refleksavimo įgūdžių plėtotė, mokymasis planuoti tikslingą muzikinę projektinę veiklą, atsakomybės prisiėmimas už savarankišką mokymąsi, mokymosi prasingumo suvokimas, asmeninės saviraiškos plėtojimas. Individualaus muzikinio projekto rengimas ir pristatymas sudarė galimybes bendradarbiauti studentams ir dėstytojams: kuriant projektus dėstytojas tampa ne tik projektinių užduočių iniciatoriumi, konsultantų, bet ir lygiaverčiu projekto pristatymo partneriu. Tai skatina studentus nuolat tobulėti, siekti profesinio meistriškumo ir asmeninės saviraiškos.

Literatūra

1. Adomaitienė J. *Bendrųjų gebėjimų ir pozityvaus požiūrio į mokymąsi visą gyvenimą ugdymas projektų metodu rengiantis profesijai*: daktaro disertacijos santrauka: socialiniai mokslai, edukologija (07S). Kaunas, 2002.
2. *Aktyvaus mokymosi metodai*: mokytojo knyga. Vilnius: Garnelis, 1998.
3. Bitinas B. *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta, 2006.
4. Bitinas B., Rupšienė L., Žydžiūnaitė V. *Kokybiinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2008.
5. Bennett B., Rolheiser-Bennett C., Stevahn L. *Mokymasis bendradarbiaujant: kur jausmai ir protas susitinka*. Vilnius: Garnelis, 2000.
6. Bubnys R., Žydžiūnaitė V. *Reflektyvusis mokymas(is) aukštosios mokyklos edukacinėje aplinkoje*: dėstytojų mokymo patirtys. Šiauliai: Lucilijus, 2012.
7. Buehl D. *Interaktyviojo mokymosi strategijos*. Vilnius: Garnelis, 2004.
8. *Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*. European Commission. Directorate – General for Education and Culture. Brussels, 2005. Prieiga per internetą: <<http://europa.eu.int/comm/education/policies>>.
9. Dačiulytė R. Būsimųjų technologijų mokytojų savarankiškumo skatinimas dirbant projektu metodu. *Pedagogika*, 2004, t. 70, p. 44–49.
10. Dohn H., Wagner K. D. Strategies and Methods of Teaching in Contemporary Higher education with reference to Project work. *Innovations in Education and Training International*. London, Vol. 36 (1999), p. 285–294.
11. Girdzijauskas A. *Aukštesniųjų klasių mokinių dorovinės kultūros ugdymas muzikine veikla*. Monografija. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2012.
12. Helle L., Tynjälä P., Olkinuora E. Project-based learning in post-secondary education: theory, practice and rubber sling shots. *Higher Education: The International Journal of Higher Education and Educational Planning*, 2006, Vol. 51, p. 287–314.
13. King T. *Development of Student Skills in Reflective Writing*, 2002. Prieiga per internetą: <http://www.cds.uwa.edu.au/iced2002/publication/Terry_King.pdf>.
14. Key Competences for Lifelong Learning [Official Journal L 394 of 30.12.2006]. Recommendation of the European Parliament and the Council, of 18 December 2006. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/11090_en.htm>.

15. Lasauskienė J. Projektas kaip studijų rezultatų baigiamasis vertinimas. *Pedagogika*, 2013, t. 109, p. 86–92.
16. Lasauskienė J. *Muzikinių edukacinių projektų rengimas ir įgyvendinimas*. Vilnius: Edukologija, 2012.
17. Lasauskienė J., Grigienė Z., Barisas K., Tavoras V. Būsimųjų muzikos mokytojų projektinės veiklos ypatumai. *Pedagogika*, 2007, t. 88, p. 63–69.
18. Linkaitytė G., Jakubauskaitė V. Atvirojo mokymosi idėjos įgyvendinimo aukštojoje mokykloje patirtis. *Pedagogika*, 2010, t. 100, p. 107–114.
19. Linkaitytė G., Lapėnienė A., Jakubauskaitė V. Projektine veikla skatinami pedagoginiai pokyčiai. *Pedagogika*, 2009, t. 94, p. 15–21.
20. Lukšienė M. *Jungtys*. Sud. R. Bruzgelevičienė. Vilnius: Alma littera, 2000.
21. Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 12-511. Prieiga per internetą: <www.smm.lt/teisine_baze/docs/isa-kymai/2007-01-15-ISAK-54(2).doc>.
22. Pollard A. *Refleksyvusis mokymas. Veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika*. Vilnius: Garnelis, 2006.
23. Šiaulytienė D. *Projekto metodas meniniame ugdyme*. Vilnius, 2001.
24. Tavoras V. Būsimų muzikos mokytojų meninės individualybės raiškos skatinimas taikant projektų metodą. *Pedagogika*, 2011, t. 103, p. 74–80.
25. Teresevičienė M., Gedvilienė G. *Mokymasis grupėje ir asmenybės kaita*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2003.
26. *The Bologna Process 2020 –The European Higher Education Area in the new decade*. Communicate of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education, Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009.

Summary

Jolanta Lasauskienė

STRATEGIES OF DEVELOPING GENERAL COMPETENCIES OF PRE-SERVICE TEACHERS OF MUSIC

According to the Lithuanian and foreign experience of educationalists, the present article

discusses possibilities of developing general competencies of pre-service teachers of music by applying the project method. The research is related to analysis of opportunities to improve students' competencies of *reflection and learning to learn*, as well as *communication and cooperation*.

The problem of the research formulated: in what way and what impact project activities can exert on general competencies of future teachers of music; what are the basic strategies for developing general competencies of students involved in music pedagogy.

The purpose of the research is to highlight basic strategies of developing general competencies of pre-service teachers of music.

The methods of the research are as follows: *analysis of scientific literature* and documents, educational project, written student reflections, *qualitative content analysis*.

Conclusions: The most important strategies connected with future music teacher general competencies by means of musical activity are related to the following: 1) promotion of students' independent involvement in musical project activities (by strengthening the practice of socially important musical activities); 2) strengthening of teacher-student cooperation; 3) encouragement of learners to reflect and self-assess their own activities.

Application of strategies related to development of general competencies during the educational project helped to fix various features connected with development of the competencies discussed above. It can be stated that the application of foreseen education strategies in project activities could have influenced the development of general competencies of future music teachers.

While improving the study programmes for future music teachers, it is important to pay more attention to reflective teaching (learning) strategies and methods. While organizing project activities, it is advised to use the partnership based principles of pedagogy, which are validated on esteem, confidence and cooperation. While enhancing the independent student's involvement into musical project activities, it is advised to give the alternatives for students of activity selection.

Keywords: *pre-service teachers of music*, general competencies of teachers, educational project, individual musical project.

*Lietuvos edukologijos universitetas
Įteikta 2013 m. gruodžio mėn.*